

Faktograf – udruga za informiranu javnost na sjednici Skupštine dana 20. lipnja 2024. godine donosi izmijenjeni

ETIČKI KODEKS FAKTOGRAFA – UDRUGE ZA INFORMIRANU JAVNOST

Sadržaj:

1. **UVOD**
2. **VRIJEDNOSTI I PRINCIPI RADA**
3. **POLITIKA ISPRAVAKA**
4. **FINANCIJSKA TRANSPARENTNOST I SUKOB INTERESA**
5. **ZAGOVARAČKA TRANSPARENTNOST**
6. **STRANAČKA NEOPREDIJELJENOST I NEUTRALNOST**
7. **ZABRANA DISKRIMINACIJE I RODNA RAVNOPRAVNOST**
8. **ZAŠTITA PRIVATNOSTI I SIGURNOSTI**
9. **ZAVRŠNE ODREDBE**

UVOD

Faktograf – udruga za informiranu javnost osnovana je u cilju promicanja, razvitka i unapređenja profesionalnog i etičkog novinarstva u javnom prostoru, provjeravanja činjenica i suzbijanja dezinformacija u javnom prostoru, provjeravanja točnosti tvrdnji koje u javni prostor iznose digitalni mediji i korisnici društvenih mreža, osiguravanja prava javnosti na informiranost o pitanjima iz područja politike, kulture, društvene znanosti, civilnog društva, nezavisnosti novinarske struke.

Faktograf – udruga za informiranu javnost (dalje: Faktograf) ovaj Etički kodeks donosi u svrhu ostvarivanja ciljeva udruge u skladu s načelima dobrog upravljanja i transparentnosti rada te profesionalnih etičkih standarda novinarstva i otvorenom odnosu s publikom. Ovaj Etički kodeks uključuje i jasno definirane zagovaračke interese udruge koji doprinose ostvarenju ciljeva osnivanja udruge.

Etički kodeks u svojem sadržaju usvaja načela, smjernice i obaveze te se temelji na:

- Kodeksu principa Međunarodne mreže za provjeravanje činjenica (<https://ifcncodeofprinciples.poynter.org/>),

- Europskom kodeksu standarda za nezavisne organizacije za provjeru činjenica
Europske mreže organizacija za provjeru činjenica
(<https://eufactcheckingproject.com/>),
- Inicijativi za povjerenje u novinarstvo (<https://www.journalismtrustinitiative.org/>),
- Kodeksu časti hrvatskih novinara
(<https://www.hnd.hr/kodeks-casti-hrvatskih-novinara1>),
- Kodeksu ponašanja Registra transparentnosti EU
(https://ec.europa.eu/transparencyregister/public/staticPage/displayStaticPage.do?locale=en&reference=CODE_OF_CONDUCT).

Ovaj Etički kodeks usvaja Skupština udruge uz suglasnost nakladničkih vijeća portala kojima je Faktograf nakladnik, a sukladno redakcijskim aktima.

Odredbi Etičkog kodeksa dužni su se pridržavati svi radnici/e udruge neovisno o tome jesu li zaposleni na organizacijskim ili redakcijskim poslovima. Ovaj Etički kodeks predstavlja temelj uredničkih smjernica portala u nakladništvu Faktografa.

Zajednički naziv za udruhu i portale kojima je Faktograf nakladnik, u tekstu ovog Etičkog kodeksa je Faktograf. Ukoliko se pojedine odredbe odnose specifično na udruhu i/ili portale, odnosno specifično na novinare/ke, to će u tekstu biti naglašeno.

VRIJEDNOSTI I PRINCIPI RADA

MISIJA: Faktograf je neprofitna medijska organizacija za razvoj dobrog novinarstva, kritičkog mišljenja, informirane javnosti. Dobro novinarstvo smješta u kontekst, ističe bitno, razjašnjava nejasno.

VIZIJA: Živjeti u društvu koje dijeli činjeničnu stvarnost – informirano društvo je otporno društvo.

Faktograf želi kreirati relevantan neprofitni medijski prostor u kojem će se politički, društveni i ekonomski život u Hrvatskoj obrađivati u maniri profesionalnog i etičnog novinarstva, lišenog utjecaja partikularnih interesa. Faktograf je u svom radu fokusiran na teme od javnog interesa.

Rad Faktografa temelji se na načelima etičnosti novinarskog rada, dobrom upravljanju, samoregulaciji i otvorenom odnosu s publikom.

Pod načelima etičnosti novinarskog rada podrazumijevamo sljedeće osnovne principe:

- Točnost i utemeljenost na činjenicama i dokazima;

- Neovisnost od političkih, korporativnih ili drugih centara moći;
- Nepristranost u izvještavanju i uređivanju;
- Pošten i pravedan pristup uz razumijevanje i uvažavanje utjecaja novinarstva na živote drugih;
- Transparentnost rada s ciljem postizanja odgovornosti i izgradnje povjerenja javnosti.

Dobro upravljanje označava princip potpune transparentnosti vezano uz upravljačku strukturu organizacije koju bira Skupština udruge na redovitim izbornim sjednicama svake dvije godine te osiguravanje uredničke neovisnosti sukladno Statutu medija odnosno redakcijskim aktima. Sve informacije o upravljanju organizacijom te uredničkoj i redakcijskoj strukturi objavljuju se putem internetske stranice udruge te u okviru Faktografovih internetskih portala.

Svjesni činjenice da izgradnja povjerenja javnosti zahtjeva aktivan angažman, Faktograf kontinuirano kroz interne procese promišlja o unutarnjem organizacijskom i redakcijskom radu i procedurama te ih samoregulacijskim aktima unaprjeđuje u svrhu jačanja ostvarivanja ciljeva organizacije i jačanja etičkih principa rada. To uključuje i rješavanje pritužbi i komentara javnosti na koje redovito odgovaramo te posebno negujemo rubriku portala *Pitali ste*, kroz koju pružamo našoj publici priliku da komentira i predlaže teme i na taj način sudjeluje u uređivačkom procesu. Internetski portali Faktografa provode i interni redoviti pregled objavljenih ispravaka u svrhu utvrđivanja potrebe za metodološke i proceduralne promjene kako bi se izbjeglo ponavljanje istih grešaka u budućnosti.

POLITIKA ISPRAVAKA

Internetski portali Faktografa u svom radu žele pogreške svesti na minimum. No, uz sve mjere, pogreške se mogu dogoditi te ih tada ispravljaju odmah po saznanju odnosno u najkraćem mogućem roku. Javnost se sa zahtjevom za ispravkom ili dopunom objavljenog članka može obratiti na e-mail adresu koja je jasno istaknuta na portalima Faktografa. Internetski portali Faktografa na sve e-maileve koji sadrže zahtjeve za ispravkom ili nadopunom, a obrazloženi su i potkrijepljeni relevantnim izvorima, odgovaraju u najkraćem mogućem roku. Zahtjeve za ispravkom ili nadopunom procjenjuje Glavni/a urednik/ca te o svojoj odluci obavještava novinara/ku koji je radio na članku.

Ovisno o vrsti pogrešaka te drugim slučajevima koji zahtijevaju izmjenu objavljenog teksta, ispravke i nadopune vrše se na sljedeći način:

1. Činjenične pogreške

U rijetkim slučajevima u kojima se pokaže da je izvorno objavljeni tekst sadržavao činjenične pogreške, internetski portali Faktografa će greške u tekstu žurno ispraviti. U tekst će uvrstiti informaciju o unesenim ispravcima, kao i objašnjenje okolnosti zbog kojih je došlo do pogreške, a kako bi se čitateljima pružio transparentni uvid u to koje su informacije izvorno bile netočne. Informaciju o ispravcima činjeničnih pogrešaka u izvornom tekstu objavljuju se na vrhu teksta, *u italicu*.

2. Tipografske, gramatičke ili pravopisne pogreške

Kada se ispravljaju greške kao što su tipfeler, ili druga vrsta pravopisne ili gramatičke greške, u tekst se ne uvrštava napomena da je naknadno mijenjan.

3. Nadopune

Ponekad se tekstovi nadopunjavaju informacijama za koje se smatra da su relevantni za članak, a sa svrhom da čitatelji o njima budu informirani. Takva praksa koristi se primjerice vezano uz odgovore na upit koji su dobiveni tek nakon objave ili se radi o informacijama koje iz drugih razloga nisu bile dostupne ili poznate u trenutku objave članka. Informaciju o nadopunama koje ne utječu na zaključak izvornog fact-checka odnosno članka objavljujemo na dnu teksta, *u italicu*.

Ako se naknadno pojave informacije koje bi znatnije utjecale na zaključak izvornog fact-checka ili članka o tome je li neka tvrdnja točna ili netočna, takve nadopune objavljuju na vrhu teksta, također *u italicu*.

4. Naknadna pojašnjenja

Ponekad se u tekst unose izmjene koje služe tome da preciznije pojasne zaključke članka. Može se npr. raditi o izmjeni nedovoljno jasnog naslova ili konstrukcije rečenice. Informacija o takvim pojašnjenjima navoda iz izvornog članka objavljuje se na dnu članka, *u italicu*.

U iznimnim slučajevima, ukoliko izvorni sadržaj u kojem je pogreška učinjena više nije moguće uređivati, internetski portali Faktografa će prenijeti ispravak u istom formatu i na istom mjestu kao i izvornik kako bi što više čitatelja izvornika vidjelo pogrešku i ispravljenu verziju.

Javnost ima mogućnost podnijeti prigovor vezano uz rad Faktografa ako smatra da internetski portal Faktograf.hr u svom radu krši odredbe Kodeksa principa IFCN-a putem formulara čija poveznica je objavljena na internetskom portalu Faktograf.hr. Također javnost ima mogućnost podnošenja prigovora EFCSN-u čija je poveznica na obrazac za podnošenje prigovora također javno objavljena na internetskom portalu Faktograf.hr.

FINANCIJSKA TRANSPARENTNOST I SUKOB INTERESA

Faktograf sukladno načelu dobrog upravljanja i transparentnosti javno objavljuje sve godišnje financijske izvještaje koji uključuju i objavu izvora prihoda, dobara i usluga koje prima iz vanjskih izvora, kao i objavu i objašnjenje svrhe odnosno prirode posla za koji su sredstva dobivena. Internetski portali Faktografa ne objavljuju prikriveno odnosno tzv. native oglašavanje na portalima.

Urednička neovisnost internetskih portala Faktografa garantirana je Statutom medija.

Sukob interesa pojavljuje se kada privatni interesi bilo koje osobe koja radi za Faktograf dolazi u sukob s načelima etičkog novinarstva, uredničkim integritetom te ugledom i interesima organizacije.

Niti jedan radnik/ca, bilo na organizacijskim ili redakcijskim poslovima, kao i vanjski suradnici, ne smiju koristiti svoj položaj u Faktografu za pridobivanje osobne koristi za sebe ili članove svoje obitelji te s njima povezane poslovne subjekte. Pod članom obitelji podrazumijeva se bračni ili izvanbračni drug, životni partner i neformalni životni partner, njegovi srodnici po krvi u uspravnoj lozi, braća i sestre te posvojitelj odnosno posvojenik obveznika.

Svako primanje financijskih i/ili materijalnih darova i usluga od osoba ili pravnih subjekata, a koji su predmet rada ili u poslovnom odnosu s Faktografom, mora biti javno deklarirano, pri čemu je radnicima zabranjeno u profesionalnom kontekstu prihvaćati osobne darove ili usluge s pogodnostima koje su više od uobičajene pristojnosti. Ukoliko je radnik/ca ili vanjski suradnik u razdoblju od prethodne 2 godine radio za osobe ili poslovne subjekte te od istih primio dar ili uslugu, ne smije sudjelovati u istraživanju, pisanju, uređivanju ili odlučivanju vezano uz dotične osobe ili poslovne subjekte, a ukoliko navedeno nije moguće izbjeći iz opravdanih organizacijskih i redakcijskih razloga, potrebno je adekvatno javno deklarirati tu povezanost. U slučajevima od posebno izraženog interesa javnosti potrebno je deklarirati sve potencijalne sukobe interese radnik/ca i vanjskih suradnika neovisno o tome sudjeluju li ili ne u istraživanju, pisanju, uređivanju ili odlučivanju vezano uz osobe ili poslovne subjekte koji su predmet rada ili u poslovnom odnosu s Faktografom.

U obradi tema potrebno je deklarirati relevantne interese izvora koji se koriste kada bi čitatelj mogao razumno zaključiti da bi ti interesi mogli utjecati na točnost pruženih navoda i dokaza. Novinar/ka ne bi trebao pisati o ili citirati člana obitelji u članku, čak i ako su oni stručnjaci u predmetnom području. Ako se iz bilo kojeg razloga od ovoga napravi iznimka, navedena obiteljska veza treba biti jasna.

Nijedan radnik ne bi smio podržavati i/ili sudjelovati u reklamiranju komercijalnih proizvoda osim uz izričito dopuštenje Izvršne direktorice i/ili Glavnog urednika i to samo ako se radi o društveno korisnoj kampanji.

Radnik/ca može raditi za treće strane isključivo uz pisanu dozvolu Glavnog urednika/ce ili Izvršnog/e direktora/ice na poslovima koje spadaju u poslove UDRUGE ili mogu štetiti ugledu i interesima UDRUGE. Radnik/ca je dužan obavijestiti Izvršnu direktoricu i/ili Glavnog urednika o volonterskom radu i interesima koji bi mogli biti, stvarno ili percipirano, u sukobu s njihovim profesionalnim radom ili naštetiti ugledu organizacije.

Faktograf će uspostaviti interni registar potencijalnih ili stvarnih sukoba interesa te povezanosti s politički izloženim osobama¹ za sve radnike/ce, a koji će uključivati vlasništvo u poslovnim subjektima i posjedovanje dionica, kako radnika/ca osobno tako i članova njihove obitelji, članstvo u organizacijama civilnog društva te popis poslodavaca unatrag dvije godine.

Ukoliko Radnik/ca nije siguran je li u poslovnom odnosu ili stupa u poslovni odnos i/ili prima dar ili uslugu koji bi mogli biti percipirani kao sukob interesa, preporuča se da se o istom posavjetuje s Izvršnom direktoricom i/ili Glavnim urednikom.

ZAGOVARAČKA TRANSPARENTNOST

Faktograf se u svojem zagovaračkom radu rukovodi ciljevima organizacije i dostupnim dokazima te zagovara samo one teme koje su relevantne za misiju organizacije. Faktograf zagovaračke interese ima u području javnih politika vezanih uz misinformacije i dezinformacije, transparentnost i dostupnost podataka i znanja, dobro upravljanje i demokraciju te poticajno okruženje za održivo novinarstvo u javnom interesu. Zagovaračke aktivnosti Faktografa poštuju načela neovisnosti, nepristranosti, transparentnosti i dosljednosti u prezentiranim stavovima u formalnom i neformalnom okruženju.

Faktograf će u razumnom roku javno objavljivati sve svoje zagovaračke pozicije, kao i analitičku podlogu koja stoji iza zagovaračkih pozicija. Ukoliko Faktograf zagovara pozicije koje mogu direktno utjecati na tržišni ili drugi položaj organizacija i poslovnih subjekata s kojima ostvaruje poslovnu suradnju, o toj poslovnoj suradnji će javno izvijestiti u okviru svojih zagovaračkih aktivnosti.

Faktograf se u potpunosti pridržava zahtjeva Registra transparentnosti Europske unije. Sve eventualne promjene vezano uz zagovaračke interese Faktograf će ažurirati u okviru svojih podataka na platformi Registra transparentnosti i javno putem svojih internetskih stranica.

U svom zagovaračkom radu, Faktograf će se obraćati državnim institucijama, izabranim dužnosnicima te ostalim relevantnim akterima. Faktograf će u svrhu zagovaranja sudjelovati u radnim grupama i povjerenstvima za donošenje javnih politika. Faktograf informacije o

¹ Prema definiciji politički izloženih osoba iz Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma (NN 108/17, 39/19).

formalnim sastancima s političkim akterima ili izabranim dužnosnicima o pitanjima javnih politika te sudjelovanje u radnim grupama ili povjerenstvima objavljuje putem Godišnjeg izvješća udruge.

U zagovaračkim aktivnostima Faktografa sudjeluju isključivo ovlaštene osobe udruge te druge osobe po ovlaštenju. Profesionalna pozadina i prošli relevantni angažmani onih koji predstavljaju Faktograf u aktivnostima zagovaranja bit će javno dostupni na internetskoj stranici.

STRANAČKA NEOPREDIJELJENOST I NEUTRALNOST

Faktograf je politički nezavisan kao organizacija i medij. Faktograf ne zagovara glasanje niti za jednu političku stranku, koaliciju niti kandidata na izborima za sve razine vlasti te ne ulazi u sporazume ni u partnerstva s političkim strankama, kao niti sa njima povezanim zakladama.

Kroz svoj rad internetski portali Faktografa osiguravaju nepristranost i višestrukost izvora informacija te se ne fokusira neopravdano na pojedine političke stranke i kandidate na političkom spektru. Internetski portali Faktografa će izravno adresirati u objavljenim člancima i/ili na druge načine svaki razuman sukob interesa ili političku pristranost, uključujući one od citiranih stručnjaka ili organizacija.

Radnici/e Faktografa ne smiju obnašati dužnosti u političkim strankama kao niti dužnosti na ijednoj razini vlasti. Novinari/ke internetskih portala Faktografa koji su aktivni u organizacijama civilnog društva i građanskim inicijativama, s izuzetkom strukovnih novinarskih organizacija, dužni su o istome obavijestiti Izvršnog/u direktora/icu i/ili Glavnog/u urednika/cu te se izuzeti iz izvještavanja o istima. Svi radnici/e u svojim privatnim građanskim aktivnostima dužni su voditi računa o tome da se njihovi eventualni istupi ne percipiraju kao stav Faktografa te ne narušavaju ugled organizacije kao nepristrane i neovisne. U slučaju da radnik/ca u javnim istupima ne poduzme odgovarajuće mjere u tom pogledu, smatrat će se da je prekršio Etički kodeks te će se nadalje prema radniku/ci postupati sukladno Pravilniku o radu.

ZABRANA DISKRIMINACIJE I RODNA RAVNOPRAVNOST

Faktograf u svom djelovanju poštuje, štiti i promiče temeljna ljudska prava i slobode. Internetski portali Faktografa prilikom izvještavanja posebnu pažnju i odgovornost usmjeravaju na prava, potrebe, probleme i zahtjeve manjinskih društvenih skupina te informaciju o rasi, boji kože, vjerskoj ili nacionalnoj pripadnosti, životnoj dobi, spolu, seksualnoj orijentaciji, rodnom izražavanju, bračnom stanju, bilo kojoj fizičkoj ili mentalnoj osobini ili bolesti, životnom stilu, društvenom položaju, imovinskom statusu ili razini

obrazovanja u tekstu navode samo ako je ona izrazito relevantna u kontekstu u kojem se iznosi. Portali u svojim tekstovima ne koriste stereotipe, pejorativne izraze, ponižavajuće prikazivanje, kao ni svaki drugi oblik izravnog ili neizravnog poticanja ili podržavanja diskriminacije.

Politike zabrane diskriminacije radnika/ca Faktograf je definirao Pravilnikom o radu te svaka diskriminacija, uznemiravanje i spolno uznemiravanje radnika/ca predstavlja tešku povredu obveza iz radnog odnosa i predstavlja osnovu za izvanredni otkaz.

ZAŠTITA PRIVATNOSTI I SIGURNOSTI

Internetski portali Faktografa štite prava pojedinca na privatnost i sigurnost i u procjeni razotkrivanja privatnih podataka vode se isključivo javnim interesom.

Posebnu pažnju internetski portali Faktografa usmjeravaju na zaštitu maloljetnika/ca i drugih društveno ranjivih skupina. Novinari/ke će svaku pravnu ili fizičku osobu koja je izvor informacije upoznati na koji će način i u kojem će kontekstu ta informacija biti objavljena te ne smiju smisao izjava i intervju iskrivljavati, ni izravno, niti izvlačenjem iz konteksta.

Internetski portali Faktografa objavljuju sve izvore koje koriste za svoje članke te im iznimno, ako postoji procjena da bi objava dovela izvor u sigurnosni rizik, pružaju anonimnost, a koju će jasno objasniti u tekstu. Anonimnost izvora predlaže novinar/ka, a odobrava Glavni urednik/ca. Pri opremanju članaka ilustracijama i fotografijama vodit će se računa o zaštiti privatnosti i sigurnosti subjekata članaka, posebice ako se radi o žrtvama nasilja i drugih kaznenih djela.

ZAVRŠNE ODREDBE

U svim slučajevima koji nisu regulirani ovim Etičkim kodeksom primjenjuju se načela i smjernice iz kodeksa čiji je Faktograf potpisnik, a koji su navedeni u uvodu ovog Etičkog kodeksa.

Pitanje kršenja odredbi Etičkog kodeksa od strane radnika/ca Faktografa regulirano je Pravilnikom o radu.

Ovaj Etički kodeks objavit će se na internetskim stranicama Faktografa.

U Zagrebu, 20. lipnja 2024. godine

Nakladničko vijeće Faktografa:

Gabrijela Galić, predstavnica novinara

Nakladničko vijeće Klimatskog portala:

Ana Benačić, predstavnica novinara
